

ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ У ПІДВИЩЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

THE USE OF CORPORATE MANAGEMENT SYSTEMS IN INCREASING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

У статті досліджено основні причини виникнення корпоративних утворень; розглянуто загальноприйняті принципи корпоративного управління, яких мають дотримуватися вітчизняні підприємства. З метою підвищення інноваційного розвитку підприємства доведено необхідність використання корпоративної системи управління. Визначено основні перешкоди у впровадженні та ефективному використанні корпоративних систем управління. Сформовано ключові напрями концепції впровадження корпоративних систем управління на промислових підприємствах України. З метою розв'язання існуючих проблем у формуванні системи корпоративного управління підприємств на інноваційній основі запропоновано використовувати комплексне виконання сформованих завдань.

Ключові слова: корпоративний сектор, корпоративна система управління, інновація, технологія, підприємство.

В статье исследованы основные причины возникновения корпоративных образований; рассмотрены общепринятые принципы корпоративного управления, которые должны соблюдать отечественные предприятия. С целью повышения инновационного развития предприятия доказана необходимость использования корпоративной системы управления. Определены основные препятствия во внедрении и эффективном исполь-

зовании корпоративных систем управления. Сформированы ключевые направления концепции внедрения корпоративных систем управления на промышленных предприятиях Украины. С целью решения существующих проблем в формировании системы корпоративного управления предприятием на инновационной основе предложено использовать комплексное выполнение сформированных задач.

Ключевые слова: корпоративный сектор, корпоративная система управления, инновация, технология, предприятие.

The article investigates the main causes of occurrence of corporate entities; generally accepted principles of corporate management are considered, which should be respected by domestic enterprises. In order to increase the innovative development of the enterprise, the necessity of using the corporate management system is proved. The main obstacles to the implementation and effective use of corporate management systems are identified. The key directions of the concept of implementation of corporate management systems at industrial enterprises of Ukraine are formed. In order to solve the existing problems in the corporate management system formation of enterprises on an innovative basis, it is proposed to use a complex implementation of the established tasks.

Key words: corporate sector, corporate management, innovation, technology, enterprise.

УДК 658.114.3

Родіонова І.В.

к.е.н., науковий співробітник
Хмельницький національний
університет

Постановка проблеми. В умовах негативного впливу кризових явищ, економічної нестабільності та збільшення ступеня невизначеності ситуації на ринках, для українських підприємств важливим стратегічним завданням є формування нової інноваційної парадигми та враховуючи зміни, що відбуваються в еволюції інноваційних процесів, у сфері технологій, інформації та управління, необхідним є формування механізму підвищення інноваційного потенціалу підприємства. У зв'язку з цим перед підприємствами постає завдання, спрямоване на вирішення ряду проблем, пов'язаних з управлінням на якісно новому рівні, що вимагає знань основних законів управління та володіння сучасними управлінськими технологіями. Мова йтиме про використання корпоративних систем управління у підвищенні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, що є наразі досить актуальним питанням і вимагає здійснення рішучих кроків в найближчій перспективі і масштабно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж багатьох років багатогранна проблема підвищення інноваційного розвитку підприємства привертала увагу багатьох дослідників, зокрема: І. В. Алексєєва, О. Ф. Андросової, К. О. Бояринової, О. Г. Голиченка, К. О. Копішин-

ської, Н. Є. Терьошкіної, Л. І. Федулової, Н. І. Чухрай, З. Я. Шацької, І. Г. Яненкової та інших. Разом із тим, активне становлення теорії і практики корпоративного управління як в Україні, так і за кордоном досліджувалося у працях багатьох науковців та практиків, серед яких: М. І. Долішній, Н. П. Карачина, М. І. Круглов, О. А. Мишко, Г. В. Назарова, О. М. Орленко, П. Е. Пуляєва, О. В. Рудковський, М. В. Самосудов, Н. Є. Терьошкіна, В. І. Павлов та інші науковці.

Зважаючи на те, що значна кількість науковців досліджує інноваційний розвиток підприємства та корпоративне управління як автономні процеси, на сьогодні існують потреби у поглибленому вивченні теоретичних, науково-методичних та прикладних аспектів підвищення інноваційного розвитку промислових підприємств у частині застосування корпоративних систем управління.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності щодо ефективного використання корпоративних систем управління у підвищенні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо досліджувати корпоративні утворення, то причин їх виникнення є досить багато, проте, серед

основних доцільно виділити: економічні, що вирішують проблеми зростання витрат виробництва; технічні, котрі забезпечують активізацію розвитку науково-технічного прогресу; соціальні – покращують умови праці та її оплату; організаційні – забезпечують контроль на ринку в зв'язку із появою великих утворень; інформаційні – забезпечують появу нових способів передачі інформації.

Разом із тим, доцільно внести певні роз'яснення у використання поняття «корпорація», коли мова йде про українські структури. В Україні крупні компанії виступають скоріше прототипами корпорацій у розвинених країнах світу. На вітчизняному ринку діяльність таких господарських структур представлена розрізненими уособленими підприємствами, котрі виявили свою неспроможність працювати на єдині кінцеві результати, а корпоративний сектор виконує лише роль донора бюджетної системи. Варто і також зазначити, що завданнями інноваційного розвитку в Україні є створення сприятливих умов для вертикальної інтеграції і прийомів стратегічного формування державного корпоративного сектора.

Одним із напрямів підвищення інноваційного розвитку підприємства є корпоративні системи управління, що представлені відкритою інтегрованою системою прийняття управлінських рішень, що включає відповідні форми контролю та мотивації органів управління зі сторони власників, чітко розроблену організаційну структуру підприємства, спрямовану на забезпечення ефективної роботи підприємства, а також захист інтересів всіх сторін з метою гармонізації функцій володіння та управління підприємством. Для вітчизняних промислових підприємств впровадження та використання сучасних корпоративних систем управління здатне здійснити ефективне підвищення їх інноваційного розвитку, забезпечити отримання максимальних прибутків та вихід конкурентоздатної продукції на зовнішній ринок.

Разом із тим зауважимо, що серед загальноприйнятих принципів корпоративного управління, яких мають дотримуватися вітчизняні підприємства доцільно виділити наступні:

- захист прав та законних інтересів акціонерів;
- визначення корпоративних прав акціонерів та забезпечення їх належного захисту;
- рівноправність акціонерів, що полягає у рівному ставленні до усіх акціонерів;
- забезпечення акціонерів можливістю використання ефективних засобів захисту у разі порушення їхніх прав;
- урахування законних інтересів зацікавлених осіб – визнання передбачених законом прав зацікавлених осіб та заохочування активного співробітництва між товариством та зацікавленими особами в створенні добробуту, робочих місць та поліпшенні фінансового стану товариства;

– розкриття інформації та прозорість – забезпечення своєчасного і повного розкриття інформації з усіх суттєвих питань, що стосуються товариства, які включають його фінансовий стан, результати діяльності, власників та управління товариством;

– розмежування повноважень органів управління – чіткий розподіл функцій та обов'язків між загальними зборами, спостережною (наглядовою) радою та правлінням;

– дієвість, незалежність та відповідальність спостережної ради – забезпечення стратегічного управління товариством, ефективного контролю за діяльністю правління (виконавчого органу), а також відповідальність спостережної ради перед товариством та акціонерами. Спостережна рада повинна мати можливість ухвалювати рішення з питань діяльності товариства незалежно від правління [1].

Разом із тим, як свідчить зарубіжний досвід, існує ряд перепон у впровадженні та ефективному використанні корпоративних систем управління. Серед причин низької результативності у впровадженні корпоративних систем управління доцільно виділити використання вітчизняними підприємствами застарілих організаційно-управлінських технологій. При цьому існує недостатня економічна зацікавленість керівництва підприємства у впровадженні, хоч і перспективних, але високовартісних видів нової техніки, технологій і матеріалів.

Економічно розвинуті країни запроваджують новітні технології для зміцнення своєї економічної безпеки, закріплення економічних та науково-технічних переваг, а також нагромадження ресурсів. Подовження життєвого циклу морально застарілої продукції дозволяє розвиненим країнам вирішити проблеми затоварювання та утилізації. Можливість перенесення кризи надвиробництва до іншої країни зумовлена дефіцитом тих чи інших товарів на її ринку, заниженим рівнем споживчих вимог та низькою купівельною спроможністю населення. Це стосується українських промислових підприємств, де морально застарілі технології продовжують свій життєвий цикл на виробництві переважно через причини нестачі коштів на їх оновлення. Все це стимулює до якнайшвидшого залучення вітчизняних підприємств до застосування корпоративних систем управління у підвищенні інноваційного розвитку [2].

Особливість запровадження організаційно-управлінських технологій полягає в тому, що вони повинні спиратися на інформаційні технології. Таку тенденцію можна пояснити тим, що впровадження корпоративних систем управління має розглядатися не як самоціль, а лише як завдання щодо створення засобів підвищення інноваційного розвитку підприємства. Такі дії вимагають комплексного підходу до цієї проблеми, що забез-

печуватиме використання найбільш прийнятних та необхідних корпоративних систем управління.

На сьогодні використання корпоративної системи на промисловому підприємстві обумовлене такими факторами: обмеженою кількістю функціональних можливостей наявної корпоративної системи; збільшенням обсягу бізнес-операцій; вимогами міжнародної звітності; необхідністю аналітичної обробки даних.

Серед причин невдалих впроваджень корпоративних систем управління доцільно виділити наступні: неготовність підприємства до змін; недостатній рівень управлінських знань у керівних фахівців підприємства; відсутність реальної потреби в системі з боку керівництва підприємства; розмитість цілей і завдань системи; нестабільність законодавства; низька кваліфікація кадрів на підприємствах; скорочення бюджету в ході впровадження корпоративної системи управління.

Проблеми, як правило, пов'язані з недоліками менеджменту підприємства й ступенем готовності його до принципових змін не тільки на рівні використання корпоративної системи управління, а й у межах організаційної структури й бізнес-процесів [3, с. 87–89].

На сьогодні якісно сформована система корпоративного управління виступає умовою ефективного інноваційного розвитку промислових підприємств, розширює їх можливості та вітчизняному ринку та відкриває доступ на світові товарні ринки, а також створює можливості для формування соціальної корпоративної відповідальності. Ефективна система корпоративного управління дає змогу не тільки найкращим способом використовувати можливості наявних акціонерів і надати ними ресурси, але й залучати нових.

Через те, до ключових напрямів концепції впровадження корпоративних систем управління на вітчизняних підприємствах України доцільно віднести наступні:

- впроваджуватися мають не просто системи, а комплекс технологій управління, підкріплений відповідними інструментами;
- структурні компоненти цього комплексу знаходяться у прямій залежності від існуючого рівня розвитку підприємства загалом і від рівня управління основними господарськими процесами на підприємстві;
- комплекс має бути підібраний індивідуально для кожного підприємства таким чином, щоб забезпечувати просування підприємства на наступний рівень розвитку та накопичувати запас для подальшого розвитку;
- комплекс має забезпечувати баланс інтересів наступних суб'єктів управління: власників (інвесторів підприємства); менеджерів підприємства; найманих робітників підприємства; контрагентів підприємства (постачальники, партнери, споживачі, фінансово-кредитні установи); державних інститутів; суспільних (громадських) органів;

– основні процеси ведення господарської діяльності ще до початку впровадження корпоративної системи повинні бути виявлені, тобто необхідним є визначення операцій цих процесів, розподілення відповідальності, повноважень і ресурсів, побудова мережі процесів – бізнес-модель підприємства, ліквідація основних невідповідностей нормам реальної реалізації процесів [4, 5, с. 169].

Отже, розв'язання існуючих проблем у формуванні системи корпоративного управління підприємств на інноваційній основі передбачає комплексне виконання наступних завдань:

- підвищення рівня корпоративної та інноваційної культури, соціальної відповідальності підприємств;
 - виявлення основних виробничих і невиробничих бізнес-процесів до початку впровадження корпоративної системи управління, тобто визначення основних функцій цих процесів, розподілення відповідальності, повноваження і ресурсів;
 - необхідність формування кваліфікованої команди для впровадження системи, в якій ключову роль відіграватимуть співробітники підприємства і один із топ-менеджерів підприємства, зацікавлений в цьому процесі;
 - підвищення результативності НДПКР та їх перетворення на провідну ланку інноваційного розвитку підприємства;
 - забезпечення трансферу технологій на підприємстві шляхом співпраці із вищими навчальними закладами, науковими установами, іншими підприємствами та забезпечення правової охорони інтелектуальної власності;
 - створення та забезпечення розвитку фінансової складової підприємства для підтримки комерційно орієнтованих інвестиційних та інноваційних програм і проектів, у тому числі за рахунок внутрішнього венчура;
 - формування виробничо-технологічної та інформаційно-технологічної інфраструктури інноваційної діяльності;
 - запровадження прозорих, ефективних та сумісних з нормами вітчизняного та європейського законодавства механізмів стимулювання здійснення науково-технологічної та інноваційної діяльності;
 - зростання частки високотехнологічної продукції та послуг у структурі виробництва та експорту завдяки налагодженню нових контактів з потенційними інвесторами шляхом розширення кола покупців на зовнішніх ринках [6, 7, 8, с. 118–124].
- Таким чином, запровадження на підприємстві надійної системи корпоративного управління дозволить підприємству одержати додатковий синергетичний ефект від управління інноваційним процесом і результативно вирішувати стратегічні цілі щодо підвищення конкурентоспроможності продукції та збільшення його ринкової вартості.

Розвиток системи корпоративного управління забезпечить формування умов для ефективної діяльності суб'єктів, які створюють та/або сприяють створенню та поширенню нових знань і технологій, а також здійснюють їх комерційну реалізацію. Це своєю чергою призведе до здійснення цілеспрямованих структурно-функціональних змін в економічній системі підприємства в цілому і до збільшення частки доданої вартості та підвищення наукомісткості продукції. Через те формування системи корпоративного управління підприємства забезпечить включення підприємства в глобальний науково-технологічний розвиток, що сприятиме масштабному залученню фінансових і кадрових ресурсів у технологічний розвиток господарства, збільшенню обороту зовнішньої торгівлі високотехнологічною продукцією та технологіями.

Висновки з проведеного дослідження. На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що вітчизняним підприємствам з метою підвищення інноваційного розвитку вкрай необхідним є запровадження корпоративної системи управління, що зумовлює забезпечення стабільності фінансових ринків, конкурентоспроможності виготовленої продукції та в цілому економічного зростання. У зв'язку з цим підприємствам необхідно знати основні закони та принципи корпоративного управління, враховувати вплив негативних факторів та ризиків, які можуть здійснювати перешкоди у запровадженні ефективної корпоративної системи управління, володіти сучасними управлінськими технологіями та застосовувати новітні інструменти у процесі ведення підприємством господарської діяльності. Через те підприємства змушені запроваджувати корпоративні системи управління задля вдосконалення своєї діяльності та отримання ефекту від технічних та технологічних новацій, які запроваджуються.

Отже, уточнення змістовного наповнення корпоративної системи управління дозволяє більш поглиблено дослідити формування механізму підвищення інноваційного розвитку підприємства, що входить до подальших досліджень автора.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рудковський О. В. Принципи побудови ефективної системи корпоративного управління / О. В. Рудковський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 6. – Т. 1. – С. 60–64.
2. Кучуков Р. Роль государства в формировании инновационной экономики / Р. Кучуков // Экономист. – 2009. – № 6. – С. 3–13.
3. Информационные технологии в управлении предприятием: сб. ст. / [отв. ред. В. Ю. Кузнецов]. – Москва: Три квадрата, 2004. – 160 с.
4. Орленко О. М. Корпоративні системи управління як умова зростання продуктивності праці сучасного підприємства / О. М. Орленко // Вісник

соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 3(58). – С. 170–178.

5. Назарова Г. В. Організаційні структури управління корпораціями / Г. В. Назарова. – Харків: ХДЕУ, 2004. – 408 с.

6. Голиченко О. Г. Современная технологическая революция и новые возможности инновационного развития «догоняющих» стран / О. Г. Голиченко // Инновации. – 2010. – № 3. – С. 12–23.

7. Шацька З. Я. Досвід зарубіжних підприємств з використання управлінських інновацій [Електронний ресурс] / З. Я. Шацька // Ефективна економіка. – 2011. – № 9. – Режим доступу: <http://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/3919>

8. Яненко І. Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки: методологія та практика: [монографія] / І. Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. – 380 с.

REFERENCES:

1. Rudkovskiy O. V. (2014) Pryntsyipy pobudovy efektyvnoi systemy korporativnoho upravlinnia [Principles of an effective corporate management system building]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytskyi National University, 6, vol. 1, pp. 60–64 (in Ukrainian).
2. Kuchukov R. (2009) Rol gosudarstva v formirovani innovatsionnoy ekonomiki [The role of the state in the innovative economy formation]. Ekonomist – Economist, 6, pp. 3–13 (in Russian).
3. Kuznetsov Yu. (2004) Informatsionnyie tehnologii v upravlenii predpriyatiem: sb. st. [Information Technology in enterprise management: Coll. Art.]. Moscow: Tri kvadrata (in Russian).
4. Orlenko O. M. (2015) Korporativni systemy upravlinnia yak umova zrostantia produktyvnosti pratsi suchasnoho pidpriemstva [Corporate management systems as a condition for a productivity growth of a modern enterprise]. Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen – Bulletin of Social and Economic Research, issue 3(58), pp. 170–178 (in Ukrainian).
5. Nazarova H. V. (2004) Orhanizatsiini struktury upravlinnia korporatsiiamy [Organizational structures of corporate management] Kharkiv: KhDEU (in Ukrainian).
6. Golichenko O. G. (2010) Sovremennaya technologicheskaya revolyutsiya i novyye vozmozhnosti innovatsionnogo razvitiya «dogonyayuschih» stran [Modern technological revolution and new opportunities for innovative development of «catching up» countries]. Innovatsii. – Innovations, 3, pp. 12–23 (in Russian).
7. Shatska Z. Ia. (2011) Dosvid zarubizhnykh pidpriemstv z vykorystannia upravlinskykh innovatsii [Elektronnyi resurs] [Experience of foreign enterprises in using managerial innovations [Electronic resource]] Efektyvna ekonomika. – Effective economy, 9. Access mode <http://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/3919> (in Ukrainian).
8. Yanenkova I. H. (2012) Orhanizatsiino-upravlinski resursy innovatsiinoho rozvytku ekonomiky: metodolohiia ta praktyka [Organizational and managerial resources of innovative economy development: methodology and practice]. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im P. Mohyly (in Ukrainian).

Rodionova I.V.Candidate of Economic Sciences, Research Scholar,
Khmelnytskyi National University**THE USE OF CORPORATE MANAGEMENT SYSTEMS
IN INCREASING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE**

At present, enterprises are faced with the task of solving a number of problems related to management at a qualitatively new level, which requires knowledge of the basic laws of management and the possession of modern management technologies. It is about using corporate management systems aimed at improving the innovative development of domestic enterprises, which is currently a very topical issue and requires decisive steps in the near future and large-scale.

The purpose of the article is to justify the need for the effective use of corporate management systems in improving the innovative development of domestic enterprises.

The implementation and use of modern corporate management systems can effectively increase the innovative development of domestic enterprises and provide maximum profits and the output of competitive products to the external market.

Among the reasons for a low implementation of corporate management systems, it is appropriate to allocate the use of outdated organizational and managerial technologies by domestic enterprises.

Today, a well-formed corporate management system is a prerequisite for an effective innovative development of industrial enterprises, expands their capabilities and domestic market, and opens up access to world commodity markets.

The development of the corporate management system will ensure the formation of conditions for the effective operation of entities that create and/or promote the creation and dissemination of new knowledge and technologies, and also carry out their commercial realization.

In this regard, enterprises need to know the basic laws and principles of corporate management, take into account the impact of negative factors and risks that can impede the introduction of an effective corporate management system, have modern management technologies, and apply the latest tools in the process of conducting a business enterprise.